

Εργαστήριο 2: «Το δικαίωμα των γυναικών στην εργασία και η παρουσία τους στον επαγγελματικό στίβο άλλοτε και σήμερα»

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ:

Κυρίως σε μαθητές της Γ΄ Γυμνασίου, αλλά μπορεί να αξιοποιηθεί και σε μικρότερες τάξεις, καθώς και σε τάξεις του Λυκείου.

ΣΤΟΧΟΙ:

1. Να αντιληφθούν οι μαθητές ότι με την αναγωγή της εργασίας σε κοινωνική αξία, αλλαγή που επέφερε η Βιομηχανική Επανάσταση, οι γυναίκες, οι οποίες πάντοτε δούλευαν, αποκλείστηκαν από τη μισθωτή εργασία.
2. Να αντιληφθούν ποιοι και γιατί αντιτάχθηκαν στη μισθωτή εργασία και ποιοι νέοι κοινωνικοί ρόλοι (της οικοδέσποινας στην αστική τάξη και της νοικοκυράς στην εργατική τάξη) αναδείχθηκαν, συντελώντας στη στέρση του «δικαιώματος στην εργασία» από τις γυναίκες,
3. Να γνωρίσουν αφενός τα είδη των επαγγελμάτων που άσκησαν οι γυναίκες στη διάρκεια του 19ου και του πρώτου μισού του 20ού αιώνα, αφετέρου τις έμφυλες εργασιακές ανισότητες (ιεράρχηση των επαγγελμάτων σε ανώτερα –τα αντρικά– και σε κατώτερα –τα γυναικεία–, αποκλεισμός από επαγγέλματα, άνιση αμοιβή, αποκλεισμός από επαγγελματική εξέλιξη).
4. Να γνωρίσουν ότι το «δικαίωμα στην εργασία» αποτέλεσε ένα κεντρικό αίτημα του φεμινιστικού κινήματος.
5. Να αντιληφθούν τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, μέσα στις οποίες σημειώθηκε η μαζική έξοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας στη χώρα μας κατά τον Μεσοπόλεμο.
6. Να αντιληφθούν ότι το ελληνικό φεμινιστικό κίνημα της εποχής του Μεσοπολέμου έθεσε το ελεύθερο δικαίωμα στην εργασία ως κεντρικό αίτημα (μαζί με τα πολιτικά δικαιώματα) και αγωνίστηκε για την άρση των εργασιακών ανισοτήτων, προβάλλοντας τη σημαντική συμβολή της μισθωτής εργασίας στην ισότιμη κοινωνική ένταξη των γυναικών, αλλά και στην ηθική και πνευματική ανύψωση του γυναικείου φύλου.
7. Να αντιληφθούν ότι και στις μέρες μας, παρά τη νομοθετική κατοχύρωση της εργασιακής ισοτιμίας, ισχύουν ποικίλοι έμφυλοι διαχωρισμοί (οριζόντιοι και κάθετοι), ότι οι γυναίκες βιώνουν ποικίλες διακρίσεις και βρίσκονται στην πράξη αποκλεισμένες από την ίδια την εργασία (υψηλότερη ανεργία γυναικών), την ίση αμοιβή, τις ίσες ευκαιρίες εξέλιξης, την πρόσβαση σε κάποια επαγγέλματα (αντιλήψεις για «ανδρικά» και «γυναικεία» επαγγέλματα) και σε θέσεις ευθύνης.
8. Να αναγνωρίζουν τα στερεότυπα που έρχονται από το παρελθόν και επιβιώνουν ακόμα, όσον αφορά τους ρόλους, τις κλίσεις, τις ικανότητες, τα ενδιαφέροντα των δύο φύλων και οδηγούν στον διαχωρισμό των επαγγελμάτων και λοιπές ανισότητες.
9. Να πεισθούν και να εμπεδώσουν ότι τα δύο φύλα είναι ίσα.
10. Να αποκτήσουν συνείδηση της ανάγκης να λειτουργούν ως υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες που θα προασπίζονται την αξία της ισότητας.
11. Να κατανοήσουν ότι η ισότητα έχει βέβαια επιτευχθεί στα χαρτιά, η ουσιαστική όμως ισοτιμία των δύο φύλων παραμένει ένα ανοιχτό ζήτημα: μένει να κερδηθεί στις καθημερινές πρακτικές.
12. Να συνειδητοποιήσουν τη βραδύτητα των κοινωνικών μεταβολών και κυρίως των μεταβολών στις νοοτροπίες.
13. Να συνειδητοποιήσουν την αξία των κοινωνικών αγώνων και της επιμονής των ακτιβιστών στον στόχο τους.
14. Να αναπτύξουν κριτική σκέψη.
15. Να καλλιεργήσουν δεξιότητες διαπραγμάτευσης του νοήματος εντός της ομάδας.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

2-3 ώρες (αν το τμήμα δεν είναι εξοικειωμένο με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο, θα απαιτηθεί περισσότερος χρόνος).

ΓΝΩΣΤΙΚΑ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ
ΜΕ ΤΑ ΟΠΟΙΑ
ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ
ΣΥΝΔΕΘΕΙ:

- *Νεοελληνική Λογοτεχνία* Γ΄ Γυμνασίου: Θεματική ενότητα για τον ρατσισμό.
- *Νεοελληνική Γλώσσα* Γ΄ Γυμνασίου: Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ΄ Γυμνασίου: «Ανθρώπινα δικαιώματα, Κοινωνικά προβλήματα».
- *Ιστορία* Γ΄ Γυμνασίου: α) Ενότητα του σχολικού εγχειριδίου «Κοινωνικές και Πολιτικές διαστάσεις της Βιομηχανικής Επανάστασης», αφιερωμένη στις συνέπειες της Βιομηχανικής Επανάστασης, όπου και μία παράγραφος που αναφέρεται στο φεμινιστικό κίνημα. β) Ενότητα του σχολικού εγχειριδίου «Η Ελλάδα του Μεσοπολέμου», όπου δεν γίνεται καμία αναφορά στη θέση των γυναικών, ενώ τίθενται κάποια ζητήματα για το εργατικό κίνημα και γ) Ενότητα «Το προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα κατά τον Μεσοπόλεμο».
- *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός*.
- *Πληροφορική* και *Μαθηματικά*, αν πραγματοποιηθεί η διαθεματική επέκταση του εργαστηρίου που προτείνεται στο Φύλλο Εργασίας 6 (επεξεργασία του σχετικού ερωτηματολογίου).
- *Γενική παρατήρηση*: Το εργαστήριο μπορεί να αξιοποιηθεί στο σύνολό του ή κάποιο/α από τα φύλλα εργασίας να αξιοποιηθεί/ούν στο πλαίσιο της μελέτης συγκεκριμένων κειμένων ή υποθεμάτων. Για παράδειγμα, μπορεί να αξιοποιηθεί το Φύλλο Εργασίας 8 σε σχέση με την ενότητα «Ζούμε με την οικογένεια», κείμενο «[Η μητέρα συχνά εργάζεται]», *Νεοελληνική Γλώσσα* Β΄ Γυμνασίου.

ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ
ΜΕΣΑ:

- Βιντεοπροβολέας και υπολογιστής (ή διαδραστικός πίνακας) και ηχεία.
- Φύλλα Εργασίας [1](#), [2](#), [3](#), [4](#), [5](#), [6](#), [7](#), [8](#) αποθηκευμένα στους υπολογιστές του εργαστηρίου πληροφορικής ή εκτυπωμένα.
- Τουλάχιστον ένα USB σε κάθε ομάδα, αν πρόκειται να εργαστούν στο εργαστήριο πληροφορικής.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

1η διδακτική ώρα (45')

Προετοιμασία

Ο εκπαιδευτικός έχει προειδοποιήσει τα μέλη του τμήματος από το προηγούμενο μάθημα να φέρουν μαζί τους κάποιο USB, γιατί ίσως να χρειαστεί.

A

Το τμήμα θα εργαστεί ομαδοσυνεργατικά. Γι' αυτό κατά τη διάρκεια του διαλείμματος πριν την πρώτη ώρα, αν το μάθημα πραγματοποιηθεί στο εργαστήριο πληροφορικής, σε κάθε σταθμό εργασίας που θα χρησιμοποιηθεί αποθηκεύεται ένα από τα φύλλα εργασίας. Τα φύλλα εργασίας ανοίγονται αλλά, όταν μπαίνουν οι μαθητές, οι οθόνες είναι κλειστές, ώστε να μην τραβήξουν την προσοχή των μαθητών. Αν η διδασκαλία πραγματοποιηθεί σε κοινή σχολική αίθουσα, στα θρανία (που θα είναι ενωμένα ανά δύο, για να σχηματίζουν τραπέζι εργασίας για τις ομάδες των 3 ή 4 μαθητών/τριών, ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών/τριών του τμήματος) θα έχουν μοιραστεί φωτοτυπίες των φύλλων εργασίας, αλλά θα είναι αναποδογυρισμένες.

Αφόρμηση

Ο εκπαιδευτικός έχει προαποφασίσει τον χωρισμό σε ομάδες και, καθώς υποδέχεται κάθε μαθητή μετά τη λήξη του διαλείμματος, τον κατευθύνει στο σταθμό εργασίας ή στο τραπέζι, όπου θα δουλέψει, έχοντας λάβει υπόψη τον βαθμό δυσκολίας κάθε φύλλου εργασίας καθώς και τις ιδιαιτερότητες των μαθητών, όπως υποκριτικό ταλέντο, δεινότητα στην επιχειρηματολογία, καλός γραπτός λόγος κ.λπ. (προφανώς δεν αποκαλύπτει τα κριτήριά του).

Οι μαθητές μπορούν να παρακολουθήσουν ένα απόσπασμα από την κωμωδία κθών, *Δεσποινίς Διευθυντής*, ελληνική ταινία του 1964, σε σκηνοθεσία του Ντίνου Δημόπουλου και σενάριο των Ασημάκη Γαλαμά και Κώστα Πρετεντέρη. Η ταινία βρίσκεται στη διεύθυνση: <https://www.youtube.com/watch?v=8mMGRocyGwc>.

Πηγή: <http://goo.gl/843SG7> [Τελευταία πρόσβαση: 29/12/2014]

B

Η σκηνή που προτείνεται είναι εκείνη όπου καταγράφονται οι αντιδράσεις των συνεργατών, καθώς αποδεικνύεται ότι ο νέος διευθυντής είναι γυναίκα (λεπτά:12:32-14:26). Οι μαθητές θα σχολιάσουν την εικόνα της νεαρής διευθύντριας, την αντιμετώπισή της, θα συζητήσουν τι κατά τη γνώμη τους έχει αλλάξει από τότε μέχρι σήμερα στην αντιμετώπιση των γυναικών σε διευθυντικές θέσεις.

Εναλλακτικά ή συμπληρωματικά, (ανάλογα με τα συμπεράσματα από τη συζήτηση), μπορούν να δουν το κόμικ που ακολουθεί, εάν βέβαια δεν το έχουν δουλέψει ως κείμενο του σχολικού βιβλίου της *Νεοελληνικής Γλώσσας* της Γ' τάξης.

Πηγή: http://utopia.duth.gr/~xsakonid/index_htm_files/egw_ratsistis.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 29/12/2014]

Στη συνέχεια, καλούνται σε καταιγισμό ιδεών: να αναφέρουν άλλες περιπτώσεις έμφυλων διαφορών που έχουν αντιληφθεί ότι υπάρχουν στο χώρο της εργασίας. Όσες περιπτώσεις αναφέρονται, καταγράφονται στον πίνακα και ο εκπαιδευτικός φροντίζει αργότερα να τις αντιγράψει στο σημειωματάριό του (όσο εργάζονται οι ομάδες), ώστε, όταν θα ολοκληρωθούν οι παρουσιάσεις των ομάδων, να γίνει μια σύγκριση όσων ανέφεραν αρχικά οι μαθητές με όσα θα διαπιστώσουν μελετώντας το υλικό των φύλλων εργασίας.

Ύστερα, ο εκπαιδευτικός εξηγεί ότι με τη δραστηριότητα στην οποία θα εμπλακούν θα εξετάσουν τι ίσχυε και τι ισχύει όσον αφορά τη θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Μελέτη του υλικού, προετοιμασία παρουσιάσεως

Ο εκπαιδευτικός δίνει κάποιες γενικές διευκρινίσεις: οι ομάδες θα εργαστούν ακολουθώντας τις οδηγίες των φύλλων εργασίας. Στο επόμενο μάθημα θα πρέπει να παρουσιάσουν ό, τι τους ορίζει το φύλλο εργασίας, συνεπώς πρέπει να εργαστούν συγκεντρωμένα και εντατικά. Αν δεν προλάβουν να ολοκληρώσουν την προετοιμασία τους σε αυτήν τη διδακτική ώρα, θα πρέπει να εργαστούν εκτός του σχολικού χώρου (είτε να συναντηθούν διά ζώσης, είτε να συνεργαστούν μέσω διαδικτύου (skype, e-mail, wiki του τμήματος κ.λπ.).

Οι ομάδες υπογραμμίζουν στο ψηφιακό αρχείο ή στο εκτυπωμένο φύλλο εργασίας τα σημεία στα οποία θα στηρίξουν τις παρουσιάσεις τους. Ύστερα, προχωρούν στην προετοιμασία των κειμένων τους (προφορικών ή γραπτών). Ο εκπαιδευτικός μετακινείται από ομάδα σε ομάδα και προσφέρει βοήθεια σε όποια ομάδα του το ζητήσει ή εκείνος αντιλαμβάνεται ότι αντιμετωπίζει δυσκολίες κατανόησης μέρους του υλικού ή της αποστολής. Η βοήθειά του δεν συνίσταται σε υπόδειξη «έτοιμων» λύσεων, αλλά σε υπόδειξη κάποιου τρόπου σκέψης που θα οδηγήσει στις λύσεις (π.χ. με κατάλληλα ερωτήματα αποσαφηνίζεται σε τι ακριβώς έγκειται η δυσκολία, ώστε να τη συνειδητοποιήσει και η ομάδα και να τη διαχειριστεί ή εκμαιεύεται ένας τρόπος προσέγγισης του κειμένου ή της αποστολής). Τέλος, παρεμβαίνει όσο γίνεται πιο διακριτικά όποτε παρουσιάζονται σε κάποια ομάδα προβλήματα συνεργασίας.

Λίγο πριν το τέλος της διδακτικής ώρας, στην περίπτωση που δουλεύουν στους σταθμούς εργασίας και δεν έχουν εκτυπωμένα τα φύλλα εργασίας, οι μαθητές μπορούν να αποθηκεύσουν στα USB τους ό, τι χρειάζονται, ώστε να ολοκληρώσουν ή να τελειοποιήσουν τη δουλειά τους μέχρι το επόμενο μάθημα.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

2η διδακτική ώρα (45΄)

Παρουσιάσεις στην ολομέλεια

Θα ήταν καλό αυτή η φάση να πραγματοποιηθεί με τα μέλη του τμήματος καθισμένα σε ημικόκλιο, με τα θρανία να έχουν αποσυρθεί στους τοίχους της αίθουσας, ώστε οι παρουσιάσεις να γίνουν στην κορυφή του κύκλου και το ακροατήριο να κάθεται αμφιθεατρικά. Αυτή η διάταξη της αίθουσας έχει ιδιαίτερη σημασία στην τελευταία φάση του διδακτικού σεναρίου, στον αναστοχασμό.

Η μια μετά την άλλη, οι ομάδες κάνουν τις παρουσιάσεις τους. Σε κάθε περίπτωση είναι διαφορετικό το κειμενικό είδος που τους έχει ανατεθεί, συνεπώς είναι και διαφορετικός ο τρόπος παρουσίασης. Πριν από κάθε παρουσίαση, η ολομέλεια του τμήματος ενημερώνεται για το υποθέμα που διαπραγματεύτηκε η συγκεκριμένη ομάδα και για το τι ακριβώς θα παρουσιάσει (διάλογο, κείμενο διαμαρτυρίας, άρθρο κ.λπ.). Αν το φύλλο εργασίας της ομάδας που παρουσιάζει περιείχε φωτογραφίες ή πίνακες, τότε, ενώ δίνονται οι γενικές εξηγήσεις, προβάλλεται το εικονικό υλικό, που θα βοηθήσει την ολομέλεια να αντιληφθεί καλύτερα τις παρουσιάσεις.

Όταν ολοκληρωθούν όλες οι παρουσιάσεις, ο εκπαιδευτικός υπενθυμίζει ποια στοιχεία έμφυλων διαφορών είχαν αναφέρει, όταν ξεκίνησε η δραστηριότητα, και ρωτά με τι θα συμπλήρωναν τώρα τη λίστα. Ακολουθούν οι απαντήσεις των μαθητών. Ύστερα, θέτει το ερώτημα, αν από όσα έμαθαν για τον αγώνα των φεμινιστριών όσον αφορά την ισότητα στην εργασία καταλήγουν σε κάποια συμπεράσματα χρήσιμα για το παρόν και το μέλλον. Προσπαθεί να καθοδηγήσει τη συζήτηση σε θέματα, όπως η σημασία των κοινωνικών αγώνων για την επίλυση των προβλημάτων, η χρονοβόρα διαδικασία της κοινωνικής αλλαγής, η καλύτερη αλλά όχι ιδανική θέση των γυναικών στον τομέα «εργασία», η ανάγκη για συνέχιση των φεμινιστικών διεκδικήσεων.

Προτείνεται αυτό το ερώτημα να δοθεί και ως εργασία για το σπίτι, ιδίως αν ο χρόνος που έχει απομείνει για τη συζήτηση είναι ανεπαρκής, ώστε το τμήμα να ωθηθεί σε έναν αναστοχασμό πάνω σε όσα άκουσε και είδε.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ:

Αν το τμήμα δεν είναι πολύ εξοικειωμένο με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο και τις παρουσιάσεις ομαδικής εργασίας στην ολομέλεια, τότε η δραστηριότητα θα χρειαστεί και 3η ώρα, για να ολοκληρωθεί. Τρίτη ώρα μπορεί να χρειαστεί και στην περίπτωση που το τμήμα ανταποκριθεί με ενδιαφέρον, κάνει πολλές ερωτήσεις μετά τις παρουσιάσεις και οι συζητήσεις λάβουν προεκτάσεις. Ουσιαστικά οι εκπαιδευτικοί πρέπει να ελπίζουν να προκύψει αυτή η τελευταία εξέλιξη, γιατί τότε χωρίς αμφιβολία έχουν επιτύχει το στόχο της πραγματικής εμπλοκής του τμήματος στη δραστηριότητα και με αυτήν τη λογική η παρέκκλιση από τον προγραμματισμό είναι ευκατά.

ΕΠΕΚΤΑΣΗ:

A) Αν ο εκπαιδευτικός επιθυμεί να αφιερώσει και άλλη διδακτική ώρα, θα μπορούσε να αφιερωθεί μία για την ανάγνωση και την εκτενή συζήτηση πάνω στα κείμενα αναστοχασμού που θα συντάξουν τα παιδιά στο σπίτι.

B) Προφανώς, τα φύλλα εργασίας δεν καλύπτουν όλες τις πτυχές του θέματος. Είναι εφικτό να αξιοποιηθεί το επιπλέον υλικό που περιλαμβάνεται στο φάκελο του εκπαιδευτικού ή/και οι μαθητές να προχωρήσουν σε περαιτέρω βιβλιογραφική-διαδικτυακή έρευνα και το θέμα να αποτελέσει αντικείμενο ενός project ή ενός πολιτιστικού προγράμματος ή ενός ομίλου δημιουργικότητας.

ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ:

1. Αν κάποιες ομάδες που έχουν αναλάβει φύλλα εργασίας, τα οποία προβλέπουν την παρουσίαση του υποθέματος με κάποιο δρώμενο νιώθουν άβολα σε αυτήν την προοπτική, είναι αποδεκτό να συντάξουν ένα άρθρο σε αφιέρωμα κάποιου περιοδικού, ένα υποκεφάλαιο που να συμπληρώνει το σχολικό βιβλίο Ιστορίας ή Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, ή κάποιο λήμμα στη Wikipedia, ένα δηλαδή κείμενο το οποίο θα διαβάσουν, για να πληροφορήσουν την ολομέλεια σχετικά με όσα διερεύνησαν.
2. Αν το τμήμα είναι εξοικειωμένο με την αναζήτηση υλικού στο διαδίκτυο, και δεν υπάρχει ανάγκη να εξοικονομηθεί ο χρόνος της αναζήτησης (π.χ. στην περίπτωση ενός project κ.λπ.), θα μπορούσε ο εκπαιδευτικός να αναθέσει την έρευνα στις ομάδες και να μην τους προσφέρει εξαρχής έτοιμο το υλικό προς μελέτη. Θα μπορούσε απλώς να προτείνει κάποιες ιστοσελίδες για εκκίνηση. Βέβαια, επειδή το πιθανότερο είναι πως τα κείμενα που μπορεί να προσφέρει ο εκπαιδευτικός είναι πιο σφαιρικά, πιο έγκυρα κ.λπ., το υλικό αυτό θα δοθεί εκ των υστέρων στις ομάδες, για να το λάβουν επίσης υπόψη. (Έτσι θα δουν και στην πράξη πόσο σημαντικό είναι να αναζητούν με προσοχή το υλικό τους και να αξιολογούν την πηγή των πληροφοριών που βρίσκουν.)

[Φύλλο Εργασίας 1](#)

[Φύλλο Εργασίας 2](#)

[Φύλλο Εργασίας 3](#)

[Φύλλο Εργασίας 4](#)

[Φύλλο Εργασίας 5](#)

[Φύλλο Εργασίας 6](#)

[Φύλλο Εργασίας 7](#)

[Φύλλο Εργασίας 8](#)

[Φάκελος για τον εκπαιδευτικό](#)